

av brevväxlingen vad gäller de paralleller Gunnar Myrdal drog mellan det ideala äktenskapet och den krassa verkligheten, och vad som blottades på motsvarande vis i *An American Dilemma*. Snarare får undersökningen av afroamerikanernas status och levnadsvillkor stå som en symbol och metafor för hur makarna Myrdal upplevde sitt förhållande mellan åren 1940 och 1945. Den tematiska ansatsen hos Jackson är heller inte helt ny. Ansatsen till den går att spåra redan i hans år 1990 utgivna vetenskapliga biografi *Gunnar Myrdal and America's conscience*.

Avslutningsvis bör det påpekas att makarna Myrdals privata korrespondens finns tillgängliggjord genom Arbetarrörelsens arkiv och bibliotek och Yvonne Hirdman. Jag syftar här på Hirdmans *De blå kuverten* från 2003, biografien över Alva Myrdal, *Det tänkande hjärtat* från 2006 (i engelsk översättning 2008, Alva Myrdal, *The Passionate Mind*), samt "Julikrisen 1941" i antologin *Ord i rättan tid* från 2005. Precis som Jackson pekar Hirdman i sin forskning på det Myrdalska dilemmat.

Stockholms universitet

SVEN HELLROTH

Pelle Snickars, *Kulturarvets mediehistoria: Dokumentation och representation 1750–1950* (Lund: Mediehistoriskt arkiv 2020). 624 s.

Pelle Snickars skriver en kulturarvets mediehistoria genom att studera hur centrala aktörer inom svenskt musei-, biblioteks- och arkivväsende har använt sig av modeller, kataloger, fotografier, fonografer och kinematografier under perioden 1750–1950. I en rikt illustrerad bok åskådliggör Snickars att det i många fall har varit en tröggående process för institutioner som Kungliga biblioteket, Historiska museet och Nationalmuseum att begagna sig av nya medier. Medierna i fråga användes till en början företrädesvis som medel för att bevara kulturarv, vilket är en central aspekt av kulturarvsinstitutionernas verksamhet, men blev i många fall sedermera också en del av det kulturarv som skulle bevaras. *Kulturarvets mediehistoria* ger värdefull inblick i hur ledande verksamheter inom svensk kulturarvssektor har arbetat med och resonerat kring de medier vi i dag tar för givet ska dokumentera och representera kulturarv.

Kulturarvets mediehistoria har tillkommit inom forskningsprojektet Digitala modeller, som var ett samarbete mellan Umeå universitet och Tekniska museet. Inom ramen för projektet utgavs antologin *Digitala Modeller: Teknikhistoria och digitaliseringens specificitet*, som Snickars, tillsammans med Jenny Attemark Gillgren, har varit redaktör för. Projektet resulterade

även i utställningen "Digitala modeller – nya sätt att utforska samlingar" som visas på Tekniska museet tills vidare.

Begreppen dokumentation och representation är centrala för Snickars teoretiska apparatur. Dokumentation innebär processerna genom vilka kulturarv har insamlats, ordnats och delgetts, och representation för hur kulturarvet sedermera har gestaltats. Snickars hämtar inspiration från Friedrich Kittler, som är en av föreläsarna för *German media theory* och menar att "historiens kulturer reglerats av de mediala (an)ordningar som präglat olika epoker" (s. 33). Utifrån Everet M. Rogers idealtyper inom diffusionsteori belyser Snickars så kallade *early adopters*, det vill säga aktörer som var först ut, i detta fall i en svensk kontext, med att tillägna sig och implementera ny medieteknik. Snickars har arbetat i både analoga och digitala arkiv och påpekar att hans verk är mediehistoriskt snarare än mediearkeologiskt, då han även tittat på material som utgjorde grund för diskussioner kring medierna och deras tillämpbarhet, framför allt hämtat från dagspressen.

Kapitlet som behandlar modeller tar sin början med Kungliga modellkammaren, som grundades i mitten av 1700-talet. Här dras paralleller till 1600-talets kuriosakabinett och konstkammare. Särskilt uppmärksammade är Christopher Polhems tekniska trämodeller, som var en central del av Kungliga modellkammaren (och som Snickars även skrivit om i ovan nämnda antologi). Kapitlet visar att modeller var vanliga inslag i den äldre åskådningspedagogiken på museer och att de fick en ny glansperiod vid 1800-talets slut, då exempelvis Historiska museet använde modeller för att åskådliggöra arkeologiska utgrävningar av gravar. Följande kapitel behandlar kataloger och beskriver långdragenheten i att implementera nya system inom biblioteksväsendet, där Kungliga biblioteket utgör ett illustrativt exempel. Fokus ligger främst på bibliotekskataloger, även om Snickars ambition är att ta ett helhetsgrepp om hur kataloger använts inom kulturarvssektorn för att dokumentera och representera samlingar. Särskilt de svenska nationalbibliotekens lappkatalog, kallad "Plåten", ägnas uppmärksamhet i kapitlet.

Kapitlet om fotografi behandlar hur fotograferingsmediet har gjort sig gällande i kulturarvssektorn, med avstamp i bruket av fotografiet som en viktig pusselbit inom arkeologin. Snickars visar också hur fotografi användes för att reproducera konst. Exempelvis genom hur Nationalmuseums samlingar fotograferades och sedermera kommersialiserades. Fotografi, som ligger till grunden för både mikrofilm och den digitaliseringsprocess som vi just nu är mitt uppe i, blev, som torde vara känt, den mest använda medieformen när det kommer till dokumentation och representation inom kulturarvssektorn.

Kapitlet om audiellt kulturarv har fonografen i centrum. Fonografen an-

vändes inom humanvetenskaperna för att dokumentera språkliga element som ansågs vara hotade. Den fick därmed en stor roll i hur allmoge- och folkkulturen ansågs kunna bevaras inför den stundande moderniteten. Av de som begagnade sig av fonografen för att spela in och insamla, det vill säga etnologer, antropologer och språkforskare, ansågs inspelningarna vara material ämnat åt vetenskapligt bruk. I dag betraktas samma inspelningar som kulturarv. Det sista empiriska kapitlet behandlar kinematografi. Filmen hade sitt genombrott i kulturarvssektorn när museipersonal och arkivarier insåg hur mediet kunde användas för att dokumentera material av relevans för deras verksamheter. Som exempel lyfter Snickars fram Nordiska museet, som under 1920-talet spelade in så kallad folklivsfilm.

Kulturarvets mediehistoria är en rikt illustrerad översikt över viktiga pusselbitar i det svenska kulturarvets historia. Som sådan ger den en intressant inblick i vardagen på de avgörande kulturarvsinstitutionerna i Sverige under den aktuella tidsperioden. En väsentlig nackdel är emellertid att Snickars inte bidrar med några översättningar av de talrika citat på både tyska och franska som boken innehåller, något som kan försvåra läsningen avsevärt. Detta är ett led i att Snickars poängterar vikten av språkkunskaper, vilket framstår som en elitistisk syn och som förefaller förlegad inom dagens humanvetenskaper.

Malmö universitet

JULIA HÅKANSSON